

KNNV Afdeling Gooi

CONVO

www.knnv.nl/gooi

juni 2012 – september 2012

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
Afdeling Gooi

<p>BESTUUR</p> <p>Voorzitter Vacant</p> <p>Secretaris tevens waarnemend voorzitter Ellie Bonin E: secretaris@gooi.knnv.nl T: 0356249076 Taludweg 71 1215 AC Hilversum</p> <p>Penningmeester en ledenadministratie Willem-Jan Hoeffnagel E: w.j.a.hoeffnagel@hccnet.nl T: 0356919356 Mr. J.C. Bührmannlaan 54 1244 PH Ankeveen</p> <p>Algemene zaken/projecten Jetse Jaarsma E: bestlid@gooi.knnv.nl T: 0355264135 Vrouwenzand 68 1274 CK Huizen</p> <p>Natuurhistorisch secretaris en contactpersoon excursieprogramma en lezingen Theo van Mens E: theovanmens@live.nl T: 0630825198 Meikevermeent 26 1218 HE Hilversum</p> <p>Fotoverantwoording: Willem-Jan Hoeffnagel</p>	<p>WERKGROEPEN</p> <p>Plantenwerkgroep Noor van Heusden E: T:</p> <p>Paddenstoelenwerkgroep Wim Appelhof E: wa.appelhof@casema.nl T: 0302201363</p> <p>Hydrobiologiewerkgroep Koos Meesters E: meesters.j@gmail.com T: 0356563429</p> <p>Webmaster Johan Lindeman E: webmaster@gooi.knnv.nl T: 0356249076</p> <p>Mocht het zo zijn, dat de excursieleider het niet verantwoord vindt, door welke omstandigheid dan ook, dat de excursie doorgaat, dan heeft hij / zij de bevoegdheid deze af te gelasten.</p> <p>Voor ongelukken en / of problemen, die ontstaan tijdens activiteiten van de KNNV Afdeling Gooi aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.</p>
---	---

Contributie: lidmaatschap € 32,75 per jaar, huisgenootlid € 15,-- per jaar en convalid, donateur € 10,-- per jaar. Contributie kan voldaan worden op rekeningnummer 94250 t.n.v. Penningmeester KNNV afd. Gooi, Ankeveen.

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Voorwoord van het bestuur.....	4
Latijnse namen, bijna net zo leuk als de planten.....	5
Bomen: de Hazelaar	6
Insecten in ons werkgebied: de Bruine korenbout.....	9
Verslag van de vogelexcursie naar de Lambertszkade.....	11
Boekbespreking: 'Naar meer natuur'	13
In Memoriam: Rudolf Troelstra	15
Biodiversiteitje.....	15
Zomeractiviteiten	16

VOORWOORD VAN HET BESTUUR

Mei in het jaar van de bij. Traditiegetrouw heeft de landelijke KNNV weer veel werk gemaakt van de voorlichting over de bij. De Natura is uitgebreid met een bijzoekaart en er kunnen allerlei artikelen besteld worden die met bijen te maken hebben.

De deelname aan de ledenvergadering bereikte in maart 2012 een dieptepunt met 8 deelnemers. Dat wil zeggen 4 bestuursleden en 4 leden. Voor de veranderingen waar onze vereniging mee te maken krijgt, is dit geen goede zaak. Sommige veranderingen vragen draagvlak van de leden. Wij willen niet zeuren, maar er zijn een paar (financiële)zaken waar de afdeling in de komende tijd mee wordt geconfronteerd. Onze afdeling heeft al jaren een website en door de inzet van onze huidige webmaster, Johan Lindeman, is dit een mooie website. De landelijke KNNV wil echter dat alle afdelingen hun website op het door hen aangeschafte systeem maken. Dat is goedkoper en wellicht eenvoudiger. Tijdens de Vertegenwoordigende Vergadering werd gesuggereerd dat de afdelingen met afwijkende websites het in de lucht houden van het afwijkende programma met ingang van 2013 dan maar zelf moeten gaan betalen. Het zou gaan om een aanzienlijk bedrag per jaar. Jullie zullen begrijpen dat Johan niet nog een keer een website gaat bouwen, dus om dit klusje te klaren en de website in de toekomst bij te houden, zoeken we een nieuwe webmaster.

Dan de Infoschuur van GNR. Tot nu toe maken we gebruik van de GNR Infoschuur. Niet iedereen is hiervan gecharmeerd vanwege de slechte bereikbaarheid, maar tot nu toe konden we voor de lezingen en de open dagen gebruik maken van de Infoschuur. Omdat GNR ook op de kleintjes moet letten, heeft men bedacht dat de exploitatie van de Infoschuur in handen gegeven kan worden aan de “groene” verenigingen in het Gooi. De huur van de Infoschuur komt dan aanzienlijk hoger te liggen dan we tot nu toe gewend waren. Ook dit kan een aanslag gaan plegen op onze “clubkas”.

Na al dit zure ook nog een beetje zoet. We hebben leuke excursies de komende maanden en er is begonnen met de inventarisatie van Het Heksenweitje. Wil je meehelpen met inventariseren, meld je aan bij Jetse Jaarsma. Verder hopen we op een mooie zomer, zodat naast de bijen ook de libellen en vlinders een goed jaar hebben.

BESTUURSLEDEN GEZOCHT, MELDT U!!!!!!!!!!!!!!!

LATIJNSE PLANTENNAMEN, BIJNA NET ZO LEUK ALS DE PLANTEN!

Wat en hoe in het Latijn? Iedere KNNV spreekt al snel een woordje mee. Maar een probleem voor de moderne plantenliefhebber is natuurlijk de uitspraak.

Want hoe spreek je Latijn nu echt? De laatste 'native speaker' is toch al weer ruim 1500 jaar dood. Mijn leraar Latijn vertelde ons: het Latijn kent geen letter K. De vogel Koekoek riep toen ook al zijn naam, Romeinen schreven dat op als *cuccuc* – en die vogel riep echt niet “suksuk of “sus-sus”. Conclusie: spreek de C uit als K en de U als OE als je Latijn wilt spreken. Dankuwel meneer Kraak, ik weet het nog. En toen stapte ik de echte (planten-) wereld in en verstond niemand mijn “Lavendoela”, “Proenoos” etc. Jammer, gelukkig geven flora's de klemtoon aan, dat is al een hele opluchting.

Geen Latijnse K. Is daarom bij Heukels de letter K zo'n ondergeschoven kindje in het register? Jazeker, dat is gedeeltelijk waar. Het Latijn kent geen K dus geen planten onder de K. Maar het berust ook op ethnocentrisme. De West-Europeanen zwermde uit over de wereld en vonden overal nieuwe planten, die gedroogd werden en opgestuurd naar het thuisland. Na onderzoek werden deze plant benoemd, met een Latijnse naam.

Dat de betreffende plant in het land van herkomst natuurlijk ook niet geheel anoniem door het leven was gegaan, werd totaal genegeerd. Wat wij in West-Europa voor het eerst zagen, dat was nieuw, dat was ontdekt.

Ach ja, tijden veranderen en gelukkig verandert er het één en ander mee. Aan het eind van de

19e eeuw begon het besef te dagen dat b.v. Japanners de planten in hun omgeving ook konden onderscheiden en van namen hadden voorzien. Dat

leidde op de valreep toch nog tot een aantal plantennamen waar een K in zit: Kirengeshoma bijvoorbeeld, of Cornus kousa.

Hoe echter die 'vreemde' naam te onthouden? Tja, het slijpt erin natuurlijk en alles hardop uitspreken helpt. Dan sla je niet zo snel een lettergreepje over – Melamprum? Physalis alkekuch? Dipsacus fullofwhat? En de beruchte uitglijer: Metasequoia glibber? Niet voor ervaren KNNV'ers! Die spreken op excursie zonder schroom of probleem Chamaecyparis lawsoniana uit, heel wat vlotter dan de laffe presentatoren van Gardener's World: die houden het bij Lawsoniana, u know.

Tot slot nog iets over de soortnaam. Met kleine letter toch? Bij het lezen van E.H.(Henry) Wilson: A Naturalist in China (London, 1913) viel het me op dat hij de soortnamen soms met een hoofdletter schreef. Vreemd? Toch niet: E.H. Wilson was een Engelse plantenjager, die in opdracht van een kweker, Veitch, en later in opdracht van Prof. Sargent van het Arnold Arboretum, jarenlang door China reisde (vaak in een draagstoel) op zoek naar 'nieuwe' planten. Wilson als ontdekker had zeggenschap over de naamgeving en vereerde zijn opdrachtgevers met Potentilla Veitchii en Hydrangaea Sargentiana. Omdat hij de heren persoonlijk kende, was het niet zo vreemd om de soortnamen toch met een hoofdletter te schrijven. En natuurlijk zeker hoofdletters bij de Philadelphus Wilsonii en Spiraea Henryi.

Isa van der Heijden

BOMEN: HAZELAAR

U heeft vast wel eens een hazelaar gezien. Het is een struik, die eruitziet als een uit de krachten gegroeide ouderwetse takkenbezem van soms wel een meter of vier hoog. Een meerstammige struik, wordt zo iets genoemd. Persoonlijk vind ik hazelaar niet moeders mooiste, totdat hij gaat bloeien. Dan zijn de takken ineens gehuld in honderden lichtgele katjes. Voor mij is dat het moment om het stof weer van mijn flora te blazen want de hazelaar is de eerste inheemse plant die in het voorjaar in Nederland bloeit. Dit jaar zag ik mijn eerste bloeiende hazelaar al tijdens de nieuwjaarsreceptie van onze afdeling.

Hazelaars komen in het Gooi van nature niet voor. Ze hebben een voorkeur voor vruchtbare grond en een standplaats met liefst veel licht. In het Gooi valt het met die vruchtbaarheid van de bodem meestal tegen. Hazelaars zoeken het liever in het oosten en zuiden van ons land. Dat we hier in

de omgeving toch veel Hazelaars tegenkomen, hebben we te danken aan de hazelnoten. Vanwege deze nootjes is Hazelaar hier veel aangeplant. De Hazelaar is, net als de Els, afkomstig uit de Berkenfamilie. Het is dus een windbestuiver die bloeit met katjes. Hazelaar is éénhuizig: vrouwelijke en mannelijke bloemen bevinden zich op dezelfde plant. Toch zien we bij de Hazelaar eigenlijk alleen mannelijke katjes. Deze worden al tijdens de zomer gevormd en overwinteren als gladde worstjes. Je kunt een Hazelaar hier direct aan herkennen. Als je een bloeiend katje uit elkaar plukt, zie je dat rond de spil drielobbige dekblaadjes zijn ingeplant. Onder elk dekblaadje zitten vier piepkleine meeldraden, die elk weer uit twee losse helmhokjes bestaan, zodat het net lijkt of er acht meeldraadjes zijn.

De vrouwelijke bloeiwijze is een gereduceerd katje, dat zo sprekend op een gewone bladknop lijkt, dat je er zo overheen kijkt. Uit het topje van deze 'knop' piept een karmijnrood kwastje naar buiten. Dit rode kwastje wordt in werkelijkheid gevormd door stempels van verschillende vrouwelijke bloemen in het katje. Ieder bloempje bestaat uit een aantal schubjes en een twee hokkig vruchtbeginseltje met twee stempeltjes.

Na bevruchting zal slechts één van beide vruchtbeginsels in een bloempje uitgroeien tot een hazelnoot. De schubjes groeien met de noot mee uit tot een groen helpje. Aan dit helpje heeft de Hazelaar zijn wetenschappelijke geslachtsnaam te danken. Korys is het Griekse woord voor helm. Corylus betekent zoveel als gehelmd. Bij onze inheemse Hazelaar worden per katje ongeveer één tot vier noten gevormd die als een kluwen bij elkaar zitten. Bij de nauw verwante boomhazelaar uit Klein Azië, worden er meer nootjes bevrucht en deze vormen indrukwekkende kluwens, maar de nootjes zijn veel kleiner als bij onze hazelaars*. Hazelaars zijn kruisbestuivers.

De plant regelt dit door de vrouwelijke bloemen op een ander tijdstip te laten bloeien dan de mannelijke. Bij Hazelaar bloeien sommige planten eerst vrouwelijk en daarna mannelijk (protogynisch). Bij andere soortgenoten gaat dit weer precies andersom (protandrisch).

Begin mei gaan de bladknoppen uitlopen. De bladknoppen van de Hazelaar liggen om en om in het platte vlak. De Hazelaar heeft dus een verspreide bladstand. De bladeren lijken oppervlakkig op die van de Linde of de Ruwe Iep. Hazelaar heeft echter een dubbel ingesneden bladrand. Tussen de nerfuiteinden is het blad getand. Daarnaast is de bladrand ook fijn gezaagd. Het blad is enigszins rond met een hartvormige voet en loopt uit in een spitse top. Aan de onderzijde van het blad kun je net als bij de Linde haarbundeltjes aantreffen in de hoeken tussen de zijnerven. Vaak worden deze zogenaamde okselbaarden (domatiën) bewoond door mijten.

In september zijn de noten rijp en vallen op de grond. Als de noten gedurende de winter niet door hongerige dieren worden opgepeuzeld, kunnen ze in het voorjaar kiemen. De kiemwortel boort zich een weg door de punt van de noot naar buiten, waarna

de stengel volgt. De kiemblaadjes (cotylen) blijven in de houten bescherming van de noot.

De Hazelaar is een struik van gematigde bossen. Tegenwoordig vinden we de Hazelaar in bijna heel Europa, behalve in het hoge noorden. De Hazelaar komt al heel erg lang in onze contreien voor. In Limburg zijn hazelnoten gevonden in grind- en zandafzettingen uit het plioceen. Bij het invallen van de ijstijden, trok de Hazelaar zich terug uit Nederland en zocht een goed heenkomen in warmere streken. Maar tijdens de interglacialen, kwam de Hazelaar steeds weer terug. Na de laatste ijstijd behoorde Hazelaar zelfs bij de eerste houtgewassen, die hier weer opdoken. Hoe de Hazelaar met zijn grote zaden, zich zo snel kon verspreiden is eigenlijk een raadsel. De Eik, met vruchten van vergelijkbare grootte en dezelfde klimaatvoor-

keur, had hier een paar duizend jaar langer voor nodig. Mogelijk heeft ook de mens hierbij een rol gespeeld.

Hazelnooten worden al sinds mensheugenis gegeten. De noten leveren bovendien een hoogwaardige spijsolie. Al in de ijzertijd werden de buigzame twijgen gebruikt in vlechtwerkwanden. Er zijn boten gevonden die zijn gemaakt uit bespannen raamwerken van het hout van de Hazelaar. Ook wordt Hazelaar al heel lang gebruikt als haag of erfafscheiding. In de volksgeneeskunde werden aftreksels van de hazelnoot gebruikt tegen infecties van de luchtwegen.

Het woord hazel komt van het Angelsaksische haes dat zoveel als 'bevelen' betekent. De hazelaars staf was een teken van gezag. Ook bij de Romeinen was de Hazelaar een teken van goddelijk gezag. Mercurius, de bode van goden, had een staf van hazelaarhout als teken van zijn goddelijke zending. Het Christendom heeft dit heidense symbool ook overgenomen. Volgens overlevering verrichte St. Patrick diverse wonderen met zijn staf van Hazelaar. Later kregen pelgrims een stok van hazelaarhout mee. Traditioneel worden ook wichelroedes gesneden uit het hout van de Hazelaar. Ook hier kreeg het oorspronkelijk heidense gebruik weer een Christelijk tintje, want een goede wichelroede is gesneden op het feest van St. Jan.

*Over de boomhazelaar staat een leuk artikeltje in het laatste nummer van *Vrienden van het Gooi*.

Jetse Jaarsma

INSECTEN IN ONS WERKGEBIED: DE BRUINE KORENBOUT

Herkenning

De Bruine korenbout (*Libellula fulva*) is een middelgrote libel waarbij de vrouwtjes en jonge mannetjes een bruine kleur hebben. Volwassen mannetjes zijn blauw berijpt. De dieren zijn ongeveer 43 – 45 mm. lang. De basis van de achter vleugels vertonen een opvallende zwarte, driehoekige vlek en ze hebben ook een zwarte vlek aan de toppen van de vleugels. Deze vlekken kunnen erg in grootte variëren.

Waarnemen

De verspreiding is West-Europa tot aan de Kaukasus en de Kaspische Zee en van Zuid Scandinavië tot de landen van de Middellandse Zee. Het is een soort van plassen en kanalen met een matige tot zeer rijke oevervegetatie. Daarbij worden beschutte plekken opgezocht.

Met name in het laagveen komen grote populaties voor maar ook op zandgronden met zwak gebufferde vennen. Wel zijn ze tolerant voor voedselrijkdom mits dit niet te erg is.

Het is een vroege soort die al in mei kan worden waargenomen en waarvan de hoofdvliegtijd van eind mei tot en met eind juni is.

Biologie

De eieren worden afgezet op de grens van oevervegetatie en open water. De larven leven verborgen in de modder. Het uitsluipen gebeurt op oeverplanten (riet, rietgras, grote egelskop). Verder gebruiken de mannetjes de oevervegetatie als rustplaats en als uitkijkpunt. Het territorium wordt fel verdedigd.

De vrouwtjes verschijnen in de middag waarna de paring volgt. De paring duurt tussen enkele minuten en een kwartier. Tijdens de paring houdt het vrouwtje met haar poten het achterlijf van het mannetje vast hetgeen zichtbaar is door krassen in de blauwe berijping. Na de paring vliegen ze weg waarna het vrouwtje later terugkomt om de eieren af te zetten. Dit gebeurt met herhaalde dopende bewegingen aan het water oppervlak.

Bescherming

De Bruine korenbout is Nederland zeldzaam maar heeft volgens de Nederlandse Rode Lijst de status "Thans Niet Bedreigd". De soort neemt door de verbeterde waterkwaliteit iets toe maar zal door weinig geschikt biotoop zeldzaam blijven. In de Vechtplassen komt deze soort alleen op de plekken met de beste waterkwaliteit voor.

In de laagveen gebieden wordt deze soort voornamelijk binnen de beschermde gebieden waargenomen. In het Oosten van Nederland echter veel buiten de Ecologische Hoofdstructuur.

De bescherming kan verbeterd worden door het verbeteren van de waterkwaliteit, het extensief maaien van de oeverbegroeiing en het toelaten van verlanding en van ruigtes. Tussen de jaren kunnen de aantallen sterk wisselen.

Willem-Jan Hoeffnagel

VERSLAG VAN DE VOGELEXCURSIE NAAR DE LAMBERTSZKADE

Datum: 29 januari 2012. Aanvang 10.30 uur.
Leiding: Ellie Bonin Weer: bewolkt, 3 graden, wind matig, noordoost.
Aantal deelnemers: 3

Het was waterkoud, die zondag en dat was te merken aan het aantal deelnemers aan deze excursie. Het doel van de excursie was de vogelkijkhut aan de Loenderveense Plas.

Aan het begin van de Lambertskafe hoorden en zagen we koolmezen en pimpelmezen. Al gauw kwam het roodborstje kijken. Een paar merels schoten door het kreupelhout. Met de wind half in de rug viel de kou nog wel mee. Bij een open plek met zicht op de Plas keken we door de telescoop wat zich op de plas afspeelde. Al snel zag ik een nonnetje. Daar had ik al op gehoopt. Helaas liet dit beestje zich maar één keer zien. Hele groepen meerkoeten en smienten dobberden rond.

Bij de volgende open plek de kijker weer neergezet om de plas af te speuren naar bijzondere watervogels. De smienten zwommen dicht bij elkaar in grote groepen. De oranje-gele streep op hun voorhoofd was duidelijk zichtbaar. Achterin verschenen ineens twee roodbruine kruintjes boven de oranje-gele streepjes van de smienten uit. Scherpgesteld zag ik ook twee rode snavels uit de roodbruine kopjes steken. De andere deelnemers ook even

laten kijken en ondertussen in het boekje opgezocht welke soort het kon zijn. Lezers zullen het al weten: het zijn natuurlijk krooneenden. Ja, als je die al eens hebt gezien, weet je het meteen, maar ik had deze eenden

nog nooit gezien, dus grote opwinding. Krooneenden fourageren op plas-sen met kranswieren, hoorde ik zeggen.

Een man met hond vertelde dat hij verder op een purperreiger had gezien, ook bijzonder in de winter, maar de waarneming werd bevestigd door een van de deelnemers. Zij had voor het begin van de excursie ook een purperreiger gezien, maar dacht dat ze het zich had ingebeeld. De purperreiger hebben we helaas niet terug kunnen vinden. Dan maar verder op weg naar de uitkijkpost. Daar aangekomen was de populatie honden-met-baas al aardig aangegroeid. Ze liepen werkelijk overal, zelfs rond de uitkijktoren. Uiteraard niet aan de lijn. Boven op de post aangekomen de telescoop weer neergezet. Nu zaten de krooneenden heel dichtbij. In totaal hebben we er vijf gezien. Helaas geen zaagbekken in zicht. Na een kwartiertje uitkijken zijn we terug gewandeld naar het startpunt, onder begeleiding van overal rondvliegende vinken en overal loslopende honden. Het was een mooie ochtend, en beetje koud, maar de moeite waard.

Ellie Bonin

BOEKBESPREKING 'Naar meer natuur'

Ger Londo, 'Naar meer natuur, in tuin, park en landschap. Praktische handleiding', KNNV-uitgeverij, 2010, ISBN 9789050113069

Dit boek is al wat langer uit (2010). Toen ik het onlangs kocht, had ik spijt dat ik het pas zo laat ontdekte..

De scope van het boek is heel breed. Van achtertuin tot park en tot nieuwe natuur. Eigenlijk slaat het op alle terreinen in Nederland, want waar wordt niet getuinierd. We kennen geen oerbossen meer. De bossen die er zijn, zijn bedoeld voor de houtproductie of waren dat en worden omgevormd tot gevarieerde bossen, waar men dood hout laat liggen om de natuurwaarde te verhogen. Bij nieuwe natuur wordt ook veel getuinierd: afgegraven, gezaaid, begraasd.

Londo stelt dat we natuur niet kunnen maken, die ontwikkelt zich spontaan. Je kunt echter zodanige voorwaarden scheppen, dat je een beter startpunt krijgt om zo sneller tot resultaat te kom. Een resultaat dat past bij het betreffende terrein. Zo behandelt hij hoe je geschikte milieus maakt door verschraling of afgraven, voor het verlagen van de voedselrijkdom. Het is goed om relief aan te brengen, dus niet te netjes af te graven. Heel belangrijk zijn geleidelijke overgangen of gradiënten. Variatie in milieu, geeft immers variatie in vegetatie, geeft variatie in fauna.

Dan komt aan de orde hoe je verschillende begroeiingen aanlegt en beheert. Daarbij is het vaak nodig om planten uit te zaaien of aan te planten. Gebruik daarbij planten of zaden uit de directe omgeving of neem het af van een natuurbeheerorganisatie in de buurt. De producten van kwekerijen en zaadhandels gaan vaak uit van kleine populaties en van klonen van soorten die zich vegetatief uitbreiden. Dat resulteert in een te smalle genetische basis. Het gaat immers ook om behoud van biodiversiteit binnen een soort.

Heel interessant is het paragraafje over de ontwikkelig van een gevarieerde natuur door begrazing. Dat is natuurlijk alleen mogelijk in de wat drogere graslanden; in wat nattere komt maaien meer in aanmerking. Begrazing

leidt tot meer variatie in de verticale en horizontale structuur van de vegetatie, dan maaien. Door betreding (grazers) en door mollen en mieren ontstaat nieuw reliëf; variatie in voedselrijkdom ontstaat door de toiletgewoonten van de grazers; verschillen in bodemdichtheid door verschillen in betredingsintensiteit. En daarbij doet niet elke grazer soort hetzelfde met de natuur.

Het boek is inderdaad opvallend praktisch (zie titel). Zo is er een bijlage met 'Geschiktheidslijsten van plantensoorten voor begroeiingstypen en grondsoorten'. Onderscheid wordt gemaakt in 22 begroeiingstypen, zoals akkers, graslanden, moeraslanden, ruigten en zomen, bossen en struvelen, stenige milieus en water. De 22 begroeiingstypen ontstaan door deze landschapselementen te combineren met voedsel- en kalkrijkdom en vochtigheid. Voor elk begroeiingstype is een plantenlijst opgesteld. De verwante plantengemeenschappen die je er kunt aantreffen staan erbij vermeld.

En waarom heb ik spijt dit boek nu pas te lezen. Veel sneller, dan met de bekende boeken over plantengemeenschappen, zie ik de soorten die ik mag verwachten op een bepaald terrein. De uitgegraven vakken in Cruysbergen (laagten) bijvoorbeeld, zijn deels al van het begroeiingstype Ma: 'Moerasbegroeiingen en graslanden op natte arme bodem'. De enige soort die ik in het lijstje mis is de Moeraswolfsklauw, kennelijk een plant die je niet zo makkelijk zaait of uitzet.

Ander voorbeeld: Het Heksenweidje, achter het Mediapark in Hilversum, is een 'Eng', nu voornamelijk van het type Gr: 'Graslanden, voedselrijk, droog tot matig vochtig'. Men maait het en voert af. Verschraling zou inderdaad de natuurwaarde verhogen. Maar daar zijn invasievere methoden voor nodig, zoodat je van een beter startpunt uitgaat, zoals het afgraven van de bovengrond. Alleen dan kun je na een tiental jaren komen tot een 'Schraal grasland op droge tot matig vochtige voedselarme grond' (Ga). Je zou er natuurlijk ook weer een akker van kunnen maken (Aa). Op klassiek wijze bewerkt zou het een mooie onkruidakker kunnen worden. Dan behoud je de historisch zo bijzondere bodem (Enkeergrond).

Kies dus bewust het begroeiingstype, dat geldt ook voor je tuin. Dat kan met behulp van dit boek.

Theo van Mens

IN MEMORIAM: RUDOLF TROELSTRA

Rudolf had een lange staat van dienst bij onze afdeling inzake bewondering, verwondering en kennis van de natuur in het algemeen. Insecten in het bijzonder. Heeft heel lang leiding gegeven aan de insectenwerkgroep en heeft ook geruime tijd deel uitgemaakt van het afdelingsbestuur en veel excursies geleid.

Zeker net zo bijzonder waren zijn contacten met anderen. Altijd heel evenwichtig, rustig, vriendelijk, deelde zijn uitgebreide kennis graag met ons. Hij luisterde ook altijd met volle aandacht naar de inbreng van een ander.

Wij, van KNNV afdeling Gooi, zullen altijd met heel warme gevoelens aan Rudolf terug blijven denken.

Hans Schut

BIODIVERSITEITJE

Naar meercelligheid (lichamen) wordt veel onderzoek gedaan, bijvoorbeeld bij sponzen. H.V.P. Wilson drukte al in 1894 een spons door een zeef, waardoor alleen losse cellen overbleven. Eerst kropen de cellen rond over de bodem. Toen vormden ze roodachtige ballen die een steeds regelmatig patroon vormden. Tenslotte vormde de celklomp een geheel nieuw sponslichaam. Helaas gebeurt dat bij ons niet als wij bijvoorbeeld in de houtversnipperaar verdwijnen.

Recenter is een studie naar ééncellige algen, die meer dan duizend generaties in een lab leefden. Er werd een vijandige soort (predator) geïntroduceerd. De alg reageerde hierop door, in minder dan tweehonderd generaties, klompjes te vormen van enkele honderden cellen. Na enige tijd liep dat terug tot achtcellige klompjes: groot genoeg om niet te worden opgegeten en klein genoeg om voldoende licht op te vangen. Toen de predator werd weggehaald bleven ze achtcellig: uit een no-body was een lichaam ontstaan.

De vraag is nu niet meer hoe lichamen konden ontstaan, maar waarom dat niet bij veel meer dan vijf van de 22 hoofdgroepen van het leven gebeurde.

Theo van Mens (vrij uit Shubin: De vis in ons)

ZOMERPROGRAMMA 2012

Zaterdag 16 juni: Uitgaansdag naar de drie Egmondse georganiseerd door de Cie contacten van IVN/KNNV

De inschrijving is al gesloten (20 mei) op het moment dat deze CONVO verschijnt. Excursiedoelen zijn heemtuin de Wielenmaker, vlakbij Egmond binnen, geïnspireerd op het Noord-Hollandse duingebied; het hoge uitkijksduin de Bleek, met een mooi overzicht over het strandwallen landschap, de bollenvelden en de zee; het Zeedorpenlandschap bij Egmond aan zee: oude nog in gebruik zijnde cultuurlandjes van de plaatselijke bevolking. Bij het inschrijfformulier staat een uitvoeriger beschrijving van deze dag. Kijk op onze website of vraag naar het formulier bij Theo van Mens.

Locatie: Parkeerplaats NS-station Bussum Zuid. Aanvang: 08:00u met de touringcar (Eemlandreizen), terugkomst aldaar om 19:00u.

Zondag 17 juni: Corversbos

Deze zomer besteedt de Plantenwerkgroep aandacht aan de akkerplanten, een vaak vergeten groep van plantensoorten waarvan er diversen op de Rode Lijst staan. Tijdens deze eerste akkerplantenexcursie gaan we samen met Cees Steenman de akkers van het Corversbos bezoeken. Cees inventariseert al jaren de akkerplanten in het Corversbos en zal ons de leuke soorten laten zien.

De twee andere excursiedata en bestemmingen, zullen op de website bekend worden gemaakt. Mogelijk vallen ze op zondagen in de eerste helft van juli of augustus. Geef uw emailadres door aan Noor van Heusden, kijk op de website of informeer bij Theo van Mens

Locatie: Parkeerplaats van de Begraafplaats aan de Beresteinseweg in Hilversum. Verzamelen: 10.30u.

Zaterdag 30 juni: excursie naar het Voorsterbos in de Noordoostpolder.

Excursieleiding: Jan Boneschansker

Het Voorsterbos is een van de oudste bossen in de Nederlandse provincie Flevoland. Het ligt tussen Kragenburg en Vollenhove en is eigendom van Natuurmonumenten. Het is bijna 1000 ha groot. De eerste aanplant vond plaats in de jaren '50 van de 20e eeuw. Het was oorspronkelijk een productiebos waar populieren en sparren waren aangeplant. In 1997 kwam het in het bezit van Natuurmonumenten. Sindsdien kreeg het bos een natuurlijker structuur. Naast het eigenlijke Voorsterbos bestaat het gebied uit het *Wendelerbos* en het *Waterloopbos*.

In dit zeer gevarieerde bos met veel plantensoorten, is er ook een rijk dierenleven. Er broeden zo'n zestig soorten vogels. De zeldzame Kleine bonte specht, Nachtegaal en Wielewaal bijvoorbeeld, maar ook roofvogels als Wespandief en Sperwer en andere dieren zoals, kikkers, padden en salamanders, Reeën en Boommarters. Verder kunnen we aantreffen de Glas-snijder, Gevlekte glanslibel en de Beekrombout.

Locatie: Parkeerplaats NS-station Bussum Zuid. Vertrek: 11:00u.

Maandagavond 9 juli: Een wandeling door de Blaricumse Heemtuin en de Warandebergen. Excursieleiding: Jenny Brook en Theo van Mens, als cursisten van de IVN-gidsencursus

De heemtuin ligt op de flank van één van de Warandebergen (Woensberg), verder aangrenzend zijn het Warandepark en een aantal Blaricumse enges en veekeringen.

We starten met een wandeling bij de zwerfkei en gaan eerst deze omgeving verkennen en genieten van een spaartelgenbos, heide, de akkerflora en het dierenleven. We beklimmen daarbij als eerste de heuse berg(en). Een omgeving met een geologische en cultuurhistorische lading.

Dan betreden we de tuin. Juli is een mooie tijd om deze in zijn volle pracht te bewonderen. Op 2000m² zijn diverse historisch-juiste Gooise landschapselementen verenigd, zoals een rijk bloeiende kalkhelling en een kalkarme helling, een leemhelling en een leemkuil. Maar ook een 'libellenplas', een "beekje", een moeras en een vennetje. De rijkdom aan vogels completeert deze bijzondere tuin.

Locatie: De grote zwerfkei naast de begraafplaats op de Woensbergweg te Blaricum (Parkeergelegenheid tegenover begraafplaats). Verzamelen: 19:15u.

Zaterdagmiddag 21 juli: Libellen/insecten-excursie Cruysbergen, te Bussum. Excursieleiding: Willem-Jan Hoeffnagel

We hopen op een mooie zaterdagmiddag. Veel libellen vliegen hier af en aan langs de zanderijsloten. Ook veel andere insecten en vogels zijn te zien in de bloemrijke en de schrale graslanden van Cruysbergen.

Locatie: Afslag naar het mobilisatiecomplex (MOB-gebouwen) van de nieuwe 's-Gravelandseweg te Bussum (Franse Kampweg, vanuit Hilversum richting Hilversumse meent; rechts af bij eerste rotonde; na paar honderd meter op deze nieuwe 's-Gravelandseweg, is de afslag aan de linker hand. Parkeren op de nieuwe 's-Gravelandseweg. Verzamelen: 13:00u.

Vrijdagavond 24 augustus: Excursie Slaapplaats boerenzwaluw en vleermuisen. Excursieleiding: Bertus van den Brink en Paul van der Poel

Klaar met broeden, vliegen in deze tijd vele duizenden Huis- en Oeverzwaluwen kwetterend aan en af. Vanaf de dijk langs het Gooimeer is het schouwspel mooi waar te nemen. Regelmatig komen er één of meer Boomvalken af op dit Luilekkerland. Het is prachtig om te zien hoeveel moeite deze sierlijke, snelle jagers moeten doen om er een te bemachtigen.

In de late schemer, als alle zwaluwen geland zijn, wordt het rustiger in het riet en verschijnen doorgaans de eerste vleermuizen. Bertus zal dan met de batdetector de hoge geluiden voor ons “vertalen” naar een waarneembare frequentie. Hij zal ook een en ander over de verschillende soorten vertellen.

Locatie: parkeren op het grote parkeerterrein aan het begin van de zomerkade. Vandaar te voet langs de zomerkade richting aanloophaven, onder de huizen door en na het bruggetje links af. Verzamelen bij de banken bij de aanloophaven, waar de rietkraag langs de dijk begint. Neem wat warmes mee en eventueel een stoeltje. Start excursie om 20:00u.

Afz: KNNV Afd. Gooi
Mr. J.C. Bührmannlaan 54
1244 PH Ankeveen

